EHOC-BULLETIN, NUMMER 4

EHOC UNIVERSITEIT GENT

ETTY HILLESUM ONDERZOEKSCENTRUM

AUGUSTUS 2008

IN DIT NUMMER:

Etty Hillesum	1
Conferentie Gent	1
Thema Congres	2
Nieuw boek Meins G. S. Coetsier	3
In memoriam Johanna Smelik	4
Nieuwe Geaffilieerde Leden	4

ETTY HILLESUM

De nagelaten dagboeken en brieven van Etty Hillesum (1914-1943), uitgegeven door Prof. Dr. Klaas A. D. Smelik, hebben een bijzondere plaats in het Joods-Nederlandse getuigenis van de Sjoa. Ze bevatten niet alleen een beschrijving van het kamp Westerbork, maar zijn ook een neerslag van een belangrijke, helaas vroegtijdig afgebroken existentiële zoektocht op ethisch, filosofisch en literair vlak tijdens de Duitse bezetting. Na haar dood hebben haar dagboeken wereldwijd de aandacht getrokken en lezers geïnspireerd.

CONFERENTIE GENT

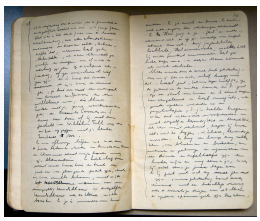

ETTY HILLESUM HAAR NAGELATEN GESCHRIFTEN

GEORGANISEERD DOOR HET ETTY HILLESUM ONDERZOEKSCENTRUM VAN DE UNIVERSITEIT GENT, 24-26 NOVEMBER 2008.

PLAATS VAN SAMENKOMST: Voor de ontvangst op maandag: *Instituut voor Talen en Culturen van het Nabije Oosten en Noord-Afrika*, Sint-Pietersplein 6, 9000 Gent, tel. 09-2644134 of 09-2643555. Voor de ontvangst door de rector op maandagavond en voor de lezingen: *Het Pand,* Onderbergen 1, 9000 Gent, tel. 09-2648262

De bedoeling van het Etty Hillesum congres in Gent is om onderzoekers van de nagelaten geschriften van Etty Hillesum vanuit verschillende landen samen te brengen, naar elkaars voordrachten te luisteren, gezamenlijk de problemen bij het onderzoek te bespreken en lijnen uit te zetten voor verder onderzoek. Er zal gelegenheid zijn om kennis te nemen van elkaars werk en gebruik te maken van de faciliteiten van het Etty Hillesum Onderzoekscentrum van de Universiteit Gent (bibliotheek, archief). Tevens is dit een gelegenheid om in de media aandacht te besteden aan Etty Hillesum, haar geschriften en haar visie op het leven en op het omgaan van mensen onderling.

website: http://www.ehoc.ugent.be/congres2008

CITAAT

'Ik geloof, dat ik moet gaan slapen, dagen lang en alles met m'n geest moet loslaten. De dokter zei gisteren, dat ik een te sterk innerlijk leven leid, dat ik te weinig op de aarde leef en al bijna aan de grens van de hemel en dat mijn physiek dat alles niet dragen kan. Misschien heeft hij wel gelijk.'

(dagboekaantekening 15 Sept. 1942)

TWEE THEMA'S STAAN TIJDENS HET CONGRES CENTRAAL

(i) Etty Hillesum als schrijfster

(ii) De spiritualiteit van Etty Hillesum

Organistatie

Het congres wordt georganiseerd door het Etty Hillesum Onderzoekscentrum, onderdeel van de Universiteit Gent (EHOC, website: http://www.ehoc.ugent.be), in samenwerking met het Institutum Iudaicum, Interuniversitair centrum voor de studie van het Jodendom (website: http://www.theo.kuleuven.ac.be/institutumiudaicum) en het Heyendaal onderzoeksprogramma van de Faculteit der Religiewetenschappen, Radboud Universiteit Nijmegen.

Voorzitters van het congres

prof. dr. Klaas A.D. Smelik (Universiteit Gent); prof. dr. Didier Pollefeyt (KU Leuven); dr. Ria van den Brandt (Radboud Universiteit Nijmegen).

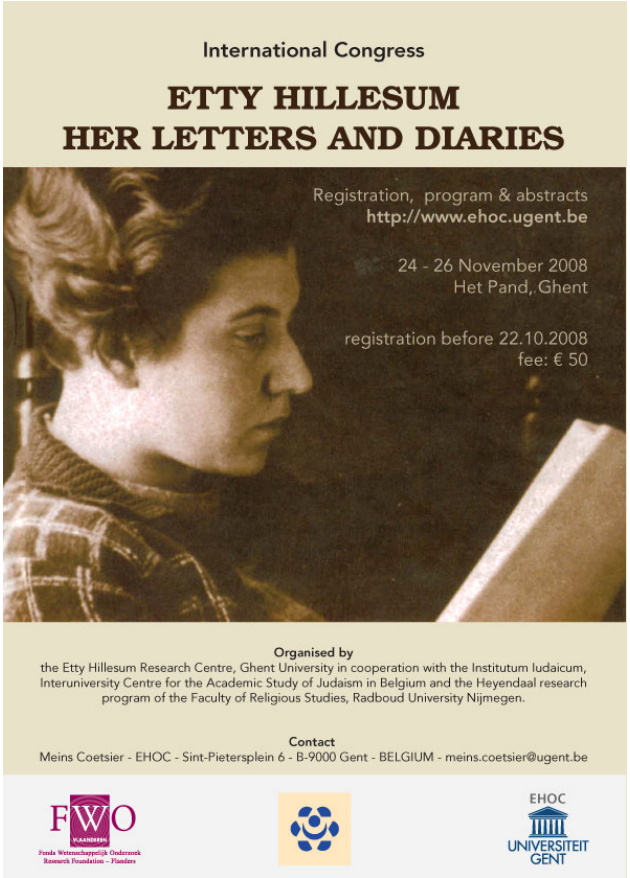

Sprekers

prof. dr. Wil van den Bercken (Universiteit Utrecht, Nederland); dr. Ria van den Brandt (Radboud Universiteit Nijmegen, Nederland); prof. dr. Rachel F. Brenner (University of Wisconsin, Verenigde Staten); prof. dr. Francesca Brezzi (Università di Roma III, Italië); dr. Meins Coetsier (EHOC, Gent); dr. Denise de Costa ('s-Hertogenbosch, Nederland); drs. Patricia Couto (Lissabon, Portugal); dr. Stephan van Erp (Radboud Universiteit Nijmegen, Nederland); drs. Jan Geurt Gaarlandt (Haarlem, Nederland); Frits Grimmelikhuizen (Deventer, Nederland); prof. dr. Fulvio Manara (Università degli Studi di Bergamo, Italië); prof. dr. Maria Filomena Molder (Universidade Nova de Lisboa, Portugal); drs. Nadia Neri (Rome, Italië); mr. Manja Pach (Deventer, Nederland); drs. Debbie Pevenage (EHOC, Gent); prof. dr. Alexandra Pleshoyano (Université de Sherbrooke, Canada); dr. Bettine Siertsema (Vrije Universiteit Amsterdam, Nederland) prof. dr. Klaas Smelik (EHOC, Gent); Susan Stein (Princeton, Verenigde Staten); Gerrit Van Oord (Rome, Italië); canon Patrick Woodhouse (Wells, Engeland).

Overnachtingen

De overnachting voor de sprekers wordt geregeld door de Etty Hillesum Stichting te Amsterdam. De medewerkers van het Etty Hillesum Onderzoekscentrum bemiddelen bij het vinden van onderdak voor de verdere deelnemers aan het congres. Het EHOC heeft een speciale aanbieding gekregen van het Ibis hotel te Gent en wel op twee gunstige locaties (Ibis Opera en Ibis Kathedraal). U kunt boeken door een schriftelijke aanvraag te sturen via fax 0032/9 233 10 00 of via e-mail H0961-RE@accor.com en de code *EHOC conference* te vermelden. Indien u nog vragen heeft, neem dan gerust contact op met Ibis: GROUP RESERVATION DEPARTMENT IBIS GENT HOTELS (*open maandag t/m vrijdag van 9u tot 17u)* tel. +3292330000 fax +3292331000, www.ibishotel.com

Kosten en inschrijving

Inschrijving bij het Etty Hillesum Onderzoekscentrum, Instituut voor Talen en Culturen van het Nabije Oosten en Noord-Afrika. Sint-Pietersplein 6, 9000 Gent, telefoon: 09-2644134 (EHOC) of 09-2643555 (secretariaat), e-mailadres: EHOC@UGent.be.

De kosten van deelname aan het congres bedragen **50 euro** (inclusief toneelvoorstelling, vier maal koffie/thee en deelname aan de afscheidsborrel). **Voor studenten** geldt de speciale prijs van **30 euro**. De kosten moeten worden voldaan **vóór 22 oktober 2008** op bankrekening 001-5552289-85 van het Etty Hillesum Research Centre, Gent [IBAN: BE890001555228985, BIC: GEBABEBB] onder vermelding van uw naam.

Contactpersoon: dr. Meins Coetsier (09-2644134 of 0487-292771; e-mailadres: EHOC@UGent.be of meins.coetsier@ugent.be).

NIEUW BOEK VAN MEINS G.S. COETSIER

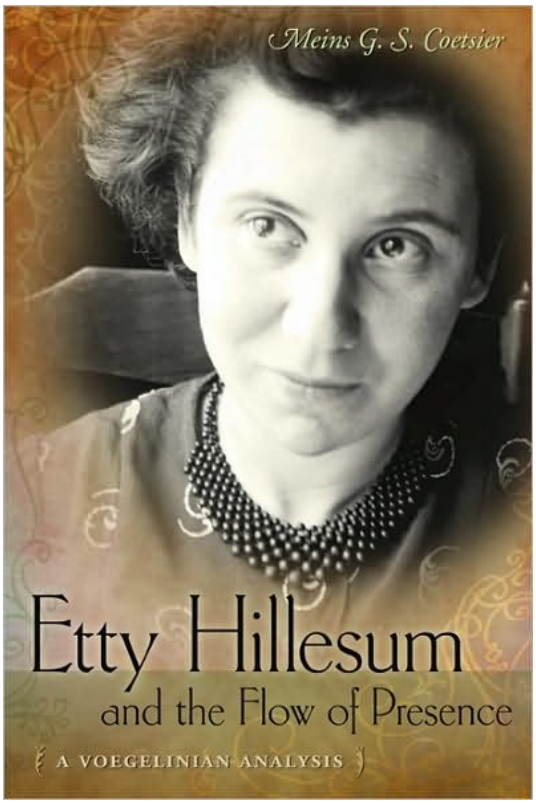

Het boek van EHOC staflid dr. Meins Coetsier is op 2 juli 2008 verschenen in Amerika bij University of Missouri Press. *Etty Hillesum and the Flow of Presence: A Voegelinian Analysis* is een studie over het leven, de geschriften en ervaringen van een jonge Joodse vrouw, die de chaos in haarzelf en de duisternis van het totalitaire nazi-regime probeert te overwinnen door een mystieke verbondenheid met God en door een actieve naastenliefde te verwezenlijken in het concentratiekamp. De studie analyseert Hillesums innerlijke ontwikkeling en spirituele rijping in het licht van Voegelins filosofie, met name zijn filosofische theorie over het menselijke bewustzijn, de ervaring en de symboliek. In zijn werk *Order and History* richt Voegelin zich op de antwoorden van personen, bevolkingsgroepen en verschillende culturen in relatie tot de menselijke ervaring en het vraagstuk rond de goddelijke aanwezigheid in de tijd. Hillesum ervaart wat Voegelin als 'misvormde werkelijkheid' beschouwt (*Deformation*, *Eclipse*). Niet alleen intern maar ook extern, om hen heen, was er chaos, depressie en het sterk gevoel van verlies. Door een voortdurend schrijvend verzet en een constante spirituele zoektocht naar menselijke waardigheid en respect, was het mogelijk voor Hillesum en Voegelin zich te beschermen tegen de verdorring van hun eigen ziel en deze tot de laatste adem te verdedigen. Tegenover de tijdsgeest van depressie en verval verzette Hillesum zich door in haar geschriften het leven als schoon en mooi te blijven zien. Voorbij een idealistische en naïeve houding vond zij een concrete en realistische manier om gelukkig in het leven te staan te midden van de chaos die ongekende proporties had aangenomen. Dit wonderbaarlijke gevoel van openheid en lichtheid in toch zeer wrede omstandigheden beschreef zij als 'stromen'. Dit gevoel is uiteindelijk de kracht in Hillesum geweest, waarmee ze de afschuw en angst voor dood wist te overwinnen. Ze doet een bewuste keuze - ondanks de mogelijkheid om te ontsnappen - het totalitaire systeem niet uit de weg te gaan, maar te *ondergaan* om zo, blijvend bij 'haar mensen' de liefde en het leven het laatste woord te geven. Daarbij stopte ze al haar energie in de dagelijkse zoektocht naar de zin van het leven. Ze probeerde haar relatie met God en anderen te begrijpen en verkreeg inzicht in het uiteindelijke doel van elke individuele spirituele bijdrage aan het leven en welzijn van de mensheid.

Etty Hillesum and the Flow of Presence: A Voegelinian Analysis (Eric Voegelin Institute Series in Political Philosophy: Studies in Religion and Politics) by Meins G. S. Coetsier (Author) **Hardcover:** 248 pages **Publisher:** University of Missouri Press **Language:** English **ISBN-10:** 0826217974 **ISBN-13:** 978-0826217974 **Price:** $37.50s

ETTY HILLESUM ONDERZOEKSCENTRUM

Conactadres:
Sint-Pietersplein 6
B 9000 Gent
EHOC@UGent.be

T 09 264 41 34
T 09 264 35 55

WWW.EHOC.UGENT.BE

NIEUWS

IN MEMORIAM

Op 14 april 2008 is **Johanna Smelik** overleden, die in de dagboeken van Etty Hillesum Jopie wordt genoemd. Via haar vader Klaas Smelik (1897-1986) had Johanna Etty leren kennen en waren de twee jonge vrouwen met elkaar bevriend geraakt. Ook tijdens de oorlogsjaren bleven de twee contact houden. Op verschillende plaatsen in de dagboeken schrijft Hillesum over 'Jopie'. Toen na de oorlog Klaas Smelik uit hand van Maria Tuinzing de dagboeken kreeg overhandigd om die te laten publiceren, heeft zijn dochter Johanna een deel van de tekst (vooral uit cahier 11) overgetypt. Zij kon - in tegenstelling tot haar vader - Etty's onduidelijke handschrift lezen. Omdat het er al naar uitzag dat zij niet meer lang zou leven, heeft Meins Coetsier vorig jaar met Johanna Smelik een interview gehouden, dat hij ook in beeld heeft vastgelegd. Het boeiende gesprek met deze negentig jaar oude vrouw, die nog zeer scherp was, heeft uiteindelijk een film opgeleverd van zo'n twee uur lang. Johanna Smelik had ook na al die jaren Etty Hillesum niet vergeten. "Ik draag Etty bij me", sprak zij met volle overgave. Etty legde de nadruk op het mens zijn en op de verwondering over het leven, dat - aldus Johanna Smelik - voor hen beiden een groot mysterie is gebleven. Nu is ook voor Johanna Smelik het leven tot een einde gekomen. Het mysterie van het leven heeft zij niet kunnen ontraadselen, maar haar trouwe vriendschap jegens haar vriendin, die haar zo vroeg werd ontnomen door de rassenwaan, waartegen beide vrouwen zich altijd fel hebben gekeerd, zal een blijvend teken blijven van hun beider verlangen naar een betere wereld.

NIEUWE GEAFFILIEERDE LEDEN

prof. dr. Wil van den Bercken
(Universiteit Utrecht, Nederland)
drs. Patricia Couto (Lissabon, Portugal)
prof. dr. Maria Filomena Molder
(Universidade Nova de Lisboa, Portugal)

dr. Bettine Siertsema
(Vrije Universiteit Amsterdam, Nederland)
canon Patrick Woodhouse (Wells, Engeland)
prof. dr. Francesca Brezzi (Università di Roma III, Italië)
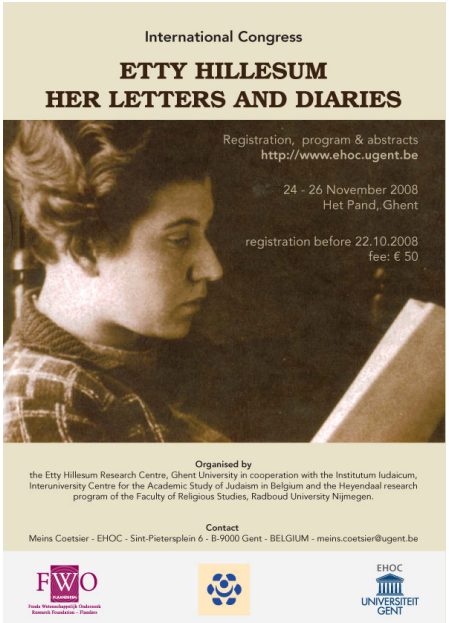
dr. Stephan van Erp
(Radboud Universiteit Nijmegen, Nederland)
drs. Rob Tempelaars
(bezorger van de nagelaten geschriften van Etty Hillesum)